

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

Coordinació: BLANC ALTEMIR, ANTONIO

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	DRET DE LA UNIÓ EUROPEA			
Codi	101813			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Doble titulació: Grau en Dret i Grau en Administració i Direcció d'Empreses	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
	Grau en Dret	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	2.4		3.6
	Nombre de grups	4		2
Coordinació	BLANC ALTEMIR, ANTONIO			
Departament/s	DRET			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català (Doble Titulació - Tarda) Castellà (Grau - Matí i Grups de PraAula)			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BLANC ALTEMIR, ANTONIO	antonio.blanc@udl.cat	6	
BLANC ALTEMIR, ANTONIO	antonio.blanc@udl.cat	3,6	
ORTIZ HERNÁNDEZ, EIMYS	eimys.ortiz@udl.cat	7,2	

Objectius acadèmics de l'assignatura

CURS ACADÈMIC 2023-2024

Veure apartat de competències.

Competències

CURS ACADÈMIC 2023-2024

- CE1 Demostrar coneixement de les característiques, esquemes conceptuals, institucions i procediments del sistema jurídic.
- CE5 Capacitat per a identificar i interpretar les fonts del dret vigent.
- CG3 Capacitat per al treball en equip.
- CT2 Domini de les TIC aplicades al perfil del grau: tractament de textos, bases de dades, recursos web.
- CT4 Respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels drets humà i als valors propis d'una cultura de pau i valors democràtics.

Continguts fonamentals de l'assignatura

CURS ACADÈMIC 2023-2024

PROGRAMA DE DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

Dr. Antoni Blanc Altemir

Catedràtic de Dret Internacional Públic i Relacions Internacionals

Director de la Càtedra i del Centre d'Excel·lència Europeu. Comissió Europea.

I.- CREACIÓ, EVOLUCIÓ I NATURALESA JURÍDICA DE LA UNIÓ EUROPEA.

Tema 1.- Els primers intents d'integració europea. Els projectes realitzats durant la primera meitat del segle XX. El Congrés de la Haia de 1948 i el Consell d'Europa. Organitzacions amb competències en l'àmbit de la defensa i de la seguretat. Els projectes de la Comunitat Europea de Defensa i de la Comunitat Política Europea.

Tema 2.- La creació de les Comunitats Europees: Els objectius. La Declaració de Robert Schuman. El procés de conclusió del tractat constitutiu de la CECA. El procés de conclusió dels tractats constitutius de la CEE i de la CEEA. Els objectius de les Comunitats Europees: integració econòmica i unió política. Les reformes estructurals. El Tractat de Lisboa.

Tema 3.- Els membres de la Unió Europea. Els membres originaris. L'adhesió de nous Estats membres. Condicions exigides als Estats candidats: especial referència a l'acceptació de l'*acquis communautaire*. El procediment d'adhesió. Referència a l'adhesió d'Espanya a les Comunitats Europees. El procediment de sortida. El *Brexit*.

Tema 4.- El Tractat de Lisboa i el procés d'integració europea. La desaparició de la dualitat entre Comunitat Europea i Unió Europea i dels tres pilars. La nova estructura convencional: El Tractat de la Unió Europea (TUE) i el Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE). Naturalesa jurídica de la Unió Europea. La Carta dels Drets Fonamentals de la UE.

II.- EL SISTEMA INSTITUCIONAL DE LA UNIÓ EUROPEA

Tema 5.- Aspectes generals de l'estructura institucional i orgànica de la Unió Europea. La dualitat entre institucions i òrgans. Establiment d'un sistema institucional únic. Característiques del sistema institucional de la UE. Els principis rectoris: principi de legalitat i autonomia. Principi d'equilibri institucional. Les modificacions introduïdes pel Tractat de Lisboa al sistema institucional de la UE.

Tema 6.- El Consell de la Unió Europea. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: la presidència. El Comitè de Representants Permanents. Els procediments de votació. Competències: a) legislatives; b) d'execució; c) en matèria de relacions exteriors; d) pressupostàries.

Tema 7.- La Comissió. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: a) el principi de la col·legialitat; b) la formació de la voluntat. Competències: a) legislatives; b) de control; c) d'execució; d) de gestió; e) en matèria de relacions exteriors

Tema 8.- El Parlament Europeu. Naturalesa. Composició: l'elecció mitjançant sufragi universal directe. Estructura: a) els grups polítics; b) les comissions; c) la presidència; d) el ple. Funcionament: la formació de la voluntat. Competències: a) legislatives; b) de control; c) pressupostàries. La participació dels Parlaments estatals i el principi de subsidiarietat.

Tema 9.- El Tribunal de Justícia de la Unió Europea. Naturalesa. Composició. Estructura i funcionament: el procediment davant el Tribunal de Justícia. Competències: a) contenciosa; b) consultiva; c) prejudicial. El Tribunal General i els Tribunals especialitzats: composició; funcionament i competències.

Tema 10.- El Consell Europeu. Composició. Competències. Funcionament. La presidència: competències.

Tema 11.- El Banc Central Europeu. Naturalesa. Composició. Funcionament. Estructura. Competències. **El Tribunal de Comptes i el finançament de la Unió Europea.** Naturalesa. Composició. Funcionament. Estructura. Competències: a) de control; b) consultives. **El finançament de la UE. El pressupost de la UE.** Execució i control.

Tema 12.- Altres òrgans. Els comitès consultius: a) El Comitè Econòmic i Social; b) El Comitè de les Regions. El Banc Europeu d'Inversions. El Defensor del Poble Europeu. L'Alt Representant de la UE per a les relacions exteriors i la política de seguretat.

III.- L'ORDENAMENT JURÍDIC DE LA UNIÓ EUROPEA: FONTS, CARACTERÍSTIQUES I APLICACIÓ

Tema 13.- El dret originari. Els tractats constitutius: característiques i estructura. L'àmbit d'aplicació territorial, material i temporal. La revisió dels tractats constitutius.

Tema 14.- El dret derivat (art. 288 TFUE). La subordinació del dret derivat al dret originari. Els actes típics obligatoris: a) el reglament; b) la directriu; c) la decisió. Els actes típics no vinculants: les recomanacions i els dictàmens.

Tema 15.- El dret complementari i els principis generals del dret de la UE. Les decisions dels representants dels governs dels Estats membres, reunits en el si del Consell. Els acords internacionals celebrats en els àmbits

competencials de la UE. Altres actes derivats de les estructures de cooperació. Els principis generals del dret comunitari. La protecció dels drets fonamentals: La Carta dels drets fonamentals de la UE.

Tema 16.- Característiques de l'ordenament jurídic de la UE. L'efecte directe. Concepte. L'efecte directe de les disposicions dels tractats, del dret derivat i dels acords internacionals. Conseqüències de l'efecte directe. **La primàcia sobre els ordenaments interns.** Fonament. El principi de primàcia i les constitucions dels Estats membres. Conseqüències.

Tema 17.- L'aplicació del dret de la UE a Espanya. L'atribució de competències constitucionals i l'article 93 de la Constitució de 1978. La primàcia i l'eficàcia directa del dret de la UE a Espanya: la seva aplicació judicial. Conflictes possibles entre dret de la UE i Constitució espanyola. El desenvolupament i l'aplicació del dret de la UE per les Comunitats Autònomes.

Tema 18.- L'aplicació judicial del dret de la UE. El sistema jurisdiccional de la UE. Qüestions preliminars sobre la consideració del jutge intern com a jutge comunitari. L'aplicació judicial del dret de la UE i el seu control. El recurs d'anul·lació. El recurs per omissió. El recurs per responsabilitat extracontractual. El recurs per incumpliment. El control jurisdiccional de la legalitat comunitària. El recurs (qüestió) prejudicial: condicions i efectes.

IV.- LES LLIBERTATS I LES POLÍTIQUES SECTORIALS DE LA UNIÓ

Tema 19.- La lliure circulació de mercaderies i la lliure circulació de capitals. La lliure circulació de mercaderies: concepte. Àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions a la lliure circulació de mercaderies. La lliure circulació de capitals: concepte. Àmbit d'aplicació. Contingut jurídic i etapes.

Tema 20.- La lliure circulació de persones i serveis (I). La lliure circulació de persones: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. El dret de desplaçament i residència a l'interior de la UE: excepcions. L'espai de llibertat, seguretat i justícia com a marc jurídic de la lliure circulació de persones. La lliure circulació de treballadors: concepte i àmbit d'aplicació. L'exclusió dels treballadors de l'Administració pública. Contingut jurídic.

Tema 21.- La lliure circulació de persones i serveis (II). El dret d'establiment: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions. La lliure prestació de serveis: concepte i àmbit d'aplicació. Contingut jurídic. Excepcions.

Tema 22.- Les polítiques comunitàries i la Unió Econòmica i Monetària. Qüestions preliminars. Les polítiques comunes previstes pels tractats constitutius. Les polítiques coordinades entre els Estats membres. La Unió Econòmica i Monetària: objectius, etapes i aplicació. El Banc Central Europeu i el Sistema Europeu de Bancs Centrals.

V.- L'ACCIÓ EXTERIOR DE LA UNIÓ EUROPEA I LA POLITICA EXTERIOR I DE SEGURETAT COMUNA

Tema 23.- Les relacions exteriors de la Unió Europea (I). La subjectivitat jurídica internacional de la UE. La representació de la UE: el dret de legació actiu i passiu. El Servei Europeu d'Acció Exterior. La participació en organitzacions i conferències internacionals. La responsabilitat activa i passiva.

Tema 24.- Les relacions exteriors de la Unió Europea (II). La conclusió de tractats internacionals: procediment i tipologia dels acords conclusos. Les relacions exteriors en matèria comercial. La cooperació al desenvolupament: objectius, instruments, procediments i finançament. Àmbits de les relacions exteriors: la Mediterrània; Rússia i Països de l'Europa Oriental, Amèrica Llatina i altres.

Tema 25.- La Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC). Els antecedents de la PESC: la Cooperació Política Europea. Objectius i principis de la PESC: la seva articulació jurídica en el TUE. Estructura general de la PESC: a) objectius i principis b) l'aparell jurídic-institucional; c) el sistema d'adopció de decisions; d) la gestió i l'execució. La Política Comuna de Seguretat i Defensa (PCSD): evolució i estat actual.

VI.- L'ESPAI DE LLIBERTAT, SEGURETAT I JUSTÍCIA

Tema 26.- L'espai de llibertat, seguretat i justícia. Evolució de la formulació de la cooperació en els assumptes de justícia i interior. L'articulació jurídica de l'espai de llibertat, seguretat i justícia al TFUE: a) polítiques sobre control de fronteres, asil i immigració; b) cooperació judicial en matèria civil; c) cooperació judicial en matèria penal. d) cooperació policial.

Eixos metodològics de l'assignatura

CURS ACADÈMIC 2023-2024

Els eixos metodològics de l'assignatura es basen en les classes magistrals en el grup de teoria i en la realització de pràctiques i altres activitats en els grups praaules. Per altra banda el treball es distribueix en dos àmbits: presencial i autònom:

Treball presencial

- Assistència i participació a les sessions
- Resolució de la pràctica i participació activa
- Realització de les proves escrites

Treball autònom

- Consolidar conceptes i estudi de materials
- Lectura de materials complementaris
- Preparació de la pràctica
- Preparació de les proves escrites

Pla de desenvolupament de l'assignatura

CURS ACADÈMIC 2023-2024

Exposició teòrica de continguts inclosos en els diferents temes del programa.

Aplicació pràctica dels coneixements:

- Pràctica d'aula. Estudi del cas
- Pràctica d'aula. Comentari de text
- Pràctica d'aula. Analitzar i resoldre sentències del TJUE

Al principi del semestre es proporcionarà a l'estudiant la programació setmanal de l'assignatura.

Sistema d'avaluació

CURS ACADÈMIC 2023-2024

A.- CRITERIS GENERALS

Classes teòriques:

- Assistència participativa a les classes.
- Es valorarà els coneixements adquirits, la capacitat de relació i connexió entre els continguts dels temes del programa.

Classes pràctiques:

- Assistència activa a les pràctiques.
- Es valorarà la capacitat d'aplicar els coneixements adquirits en les classes teòriques.
- Es valorarà especialment la capacitat d'anàlisi crític, la capacitat per a argumentar, la participació, la qualitat i presentació de les aportacions i les dinàmiques de treball (iniciativa i creativitat).

B.- CRITERIS DE L'AVALUACIÓ CONTINUADA

Les competències desenvolupades per l'alumne seran avaluades a través de tres blocs de qualificacions on es demostrï l'adquisició dels coneixements suficients per a superar l'assignatura, així com la capacitat d'anàlisi, síntesi, de comunicació escrita i oral, i el raonament crític.

Es considerarà *No Presentat* l'alumne que no realitzi cap de les activitats d'avaluació previstes.

- BLOC 1 DEL TEMA 1 al 12: 40%

- Prova escrita de contingut teòric. L'estudiant haurà de superar el bloc perquè es tingui en compte el percentatge en la nota final.

- BLOC 2 DEL TEMA 13 al 26: 40%

- Prova escrita de contingut teòric. L'estudiant haurà de superar el bloc perquè es tingui en compte el percentatge en la nota final.

- BLOC 3: 20%

- Les activitats programades en el grup PraAula seran objecte d'avaluació en un examen pràctic al finalitzar el semestre.
- Per tal d'optar al percentatge de la nota reservada al Bloc 3, caldrà tenir un mínim d'un 5 en cadascun de les proves de contingut teòric. No es realitzarà mitjana aritmètica entre totes dues proves de contingut teòric.

En les proves escrites l'alumne haurà de demostrar el coneixement, capacitat d'anàlisi de conceptes bàsics del Dret de la Unió Europea, així com la capacitat d'anàlisi i síntesi, de comunicació escrita i el raonament crític. A les proves escrites no es podrà utilitzar el programa de l'assignatura.

C.- CRITERIS DE L'AVALUACIÓ ALTERNATIVA

En el cas de que un/a estudiant acrediti documentalment la seva impossibilitat d'assistir a les activitats programades dins l'avaluació continuada podrà optar per una prova única de validació de competències i coneixements que es realitzarà el dia i en l'horari establert al calendari d'avaluació del Grau per a la prova final de l'avaluació ordinària amb tota la matèria. La sol·licitud haurà de ser presentada d'acord amb la Normativa d'Avaluació de la UdL fins el 20 de març 2024.

D.- UTILITZACIÓ DE MITJANS FRAUDULENTS

L'article 9 de la Normativa d'Avaluació estableix que l'estudiant no pot utilitzar durant la realització de les activitats d'avaluació mitjans no permesos o mecanismes fraudulents. L'estudiant que utilitzi qualsevol mitjà fraudulent relacionat amb la prova i/o porti aparells electrònics no permesos, quedarà subjecte a les conseqüències previstes en aquesta normativa o en qualsevol normativa de règim intern de la UdL. L'article 43 de la Normativa de convivència de la UdL descriu les sancions aplicables, que inclouen, entre d'altres i depenent de la gravetat de la falta, la pèrdua del dret a ser avaluat de l'assignatura, la pèrdua de la matrícula d'un semestre o un curs o l'expulsió fins a tres anys.

E.- DATES AVALUACIÓ

Per a conèixer les dates, hores i aules de les respectives avaluacions consultar els calendaris publicats en els webs dels Graus.

Bibliografia i recursos d'informació

CURS ACADÈMIC 2023-2024

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- MARTÍNEZ PÉREZ, E.; SALINAS ALCEGA, S. (Coords.): *Lecciones para el estudio del Derecho de la*

Unión Europea. Pressas Universitarias de la Universidad de Zaragoza, 2019. (Accés en línia).

- MANGAS, A.; LIÑÁN, D.J.: *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*. (10 edición) Tecnos, Madrid, 2020.
- GUTIERREZ ESPADA, C.; CERVELL, M.J.; PIERNAS, J.: *La Unión Europea y su derecho*, (3 edición), Trotta, 2019.
- BENEYTO PÉREZ, J.M. (Director); MAILLO GONZÁLEZ-ORÚS, J. (Coordinador); BECERRIL ATIENZA, B. (Coordinadora): *Colección Tratado de Derecho y Políticas de la Unión Europea (del Vol. 1 al Vol. 10)*, Editorial Aranzadi, Madrid, 2009-2016.
- ALDECOA, F.; GUINEA, M.: *La Europa que viene: el Tratado de Lisboa*, Marcial Pons, 2010.
- LINDE, E.; MELLADO, P.: *Iniciación al Derecho de la Unión Europea*, Colex, Madrid, 2010.
- FERNÁNDEZ LIESA, C.; DÍAZ BARRADO, C. (Dirs.): *El Tratado de Lisboa, Análisis y perspectivas*, Dikynson, Madrid, 2009.

BIBLIOGUÍES

- <https://biblioguies.udl.cat/dret>

DOCUMENTACIÓ

- Versió consolidada del TUE i del TFUE (disponible en diverses editorials)

DIRECCIONS WEB

- Pàgina web del Centre d'Excel·lència Jean Monnet: www.cejm.udl.cat
- Pàgina oficial de la Unió Europea: <http://europa.eu>
- Portal oficial de la UE: http://europa.eu/index_es.htm
- Representació permanent d'Espanya davant la UE: <http://www.es-ue.org/>
- Centre de Documentació de la UdL: <http://www.sbd.udl.cat/sbd/cde.html>
- Portal de la legislació europea: <http://eur-lex.europa.eu/>
- Tribunal de Justícia de la UE: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/
- Accés directe al Diari Oficial de la UE: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?ihmlang=es>